

نقش کارآفرینی در تحقق اقتصاد مقاومتی در کشور

دکتر فیصل میرکازمی ریگی

دکترای اقتصاد از دانشگاه پونا

چکیده:

اعمال تحریم‌ها یک‌جانبه و غیر قانونی هم در یکی از ابزارهای نظام سلطه برای وارد آوردن فشار بر ایران بوده است در مقابل اتخاذ چنان رویکردی که در طول ۳۰ سال گذشته همواره آمریکا به اجرا می‌گذاشت، مقام معظم رهبری بحث اقتصاد مقاومتی را مطرح و از آن به عنوان روشی مهم در تغییر مسیر حرکت اقتصادی کشور یاد کردند. اقتصاد مقاومتی مفهوم عملی برای جهش کشور در بعد اقتصاد و فرهنگ، علم و تکنولوژی است. این پژوهش قرار است تا ضمن تعریف و بیان مفهوم اقتصاد مقاومتی با تحلیل سخنان مقام معظم رهبری اقدام به شناخت ضعفهایی در توسعه اقتصادی کشور و بررسی عوامل مؤثر بر اقتصاد مقاومتی و ارائه راهکارهایی برای رفع این موانع و پیشرفت اقتصاد کشور نماید. آرزوی دیرینه استقلال درآمدی کشور از درآمدهای نفتی تنها و تنها از این مسیر است که محقق می‌شود. پتانسیل‌ها و منابع بیکار و استفاده نشده فراوان فعلی همه حاکی از آن است که استفاده کامل و کارآمد از منابع موجود و به‌کارگیری آنها می‌تواند بسیاری از مشکلات و آسیب‌ها را حل کند.

واژگان کلیدی: اقتصاد مقاومتی، کارآفرینی، توسعه اقتصادی راهکارهای تحقق اقتصاد مقاومتی

در تعریف دیگری کارآفرینی به عنوان یک تسریع‌کننده جرقه رشد و توسعه اقتصادی بیان می‌شود.

رابرت لمب معتقد است که کارآفرینی یکنوع تصمیم‌گیری اجتماعی است که توسط نوآوران اقتصادی انجام می‌شود و نقش عمده کارآفرینان را اجرای فرآیند گسترده ایجاد جوامع محلی و بین‌المللی و یا دگرگون ساختن نهادهای اجتماعی و اقتصادی می‌دانست.

یکی دیگر از تعاریف کامل و جامع کارآفرینی توسط شومپتیر ارائه شده است. وی در کتاب خود با عنوان تئوری توسعه اقتصادی بین مفهوم واژه نوآوری و اختراع تفاوت قائل می‌شود و نوآوری را عامل اصلی ثروت و ایجاد تقاضا است. بنابراین کارآفرینان و مدیران یا مالکانی هستند که با راه‌اندازی یک واحد تولیدی - تجاری از اختراع بهره‌برداری می‌کنند (استریلاکی ۱۹۸۷).

ولی کارآفرینی را تخریب خلاق مینامد. به عبارت دیگر ویژگی تعیین‌کننده در کارآفرینی همانا انجام کارهای جدید و یا ابداع روش‌های نوین در امور جاری است. روش‌هایی نوین همان تخریب خلاق می‌باشد. از نظری نوآوری در هر یک از زمینه‌های ذیل، کارآفرینی محسوب می‌شود:

- ۱) ارائه کالاهای جدید (۲) ارائه روشی جدید در فرآیند تولید
- ۳) گشایش بازار جدید (۴) یافتن منابع جدید (۵)

ایجاد هرگونه تشکیلات جدید در صنعت

کارآفرینی موتور تحول و توسعه اقتصاد، فرهنگ و جامعه است، رشد و فراگیری این پدیده می‌تواند به تحول و دگرگونی اساسی در اقتصاد ملی منجر شود. کارآفرینی فرآیندی است که طی آن

مقدمه

با تحولات سریع اقتصادهای ملی و تعامل با اقتصاد جهانی و مطرح شدن پدیده‌هایی همانند جهانی شدن اقتصاد و فن آوری اطلاعات مباحث اساسی در خصوص راهکارهای مختلف برای تسریع فرآیند رشد و توسعه مطرح می‌گردد. یکی از این مباحث، نقش کارآفرینی در این فرآیند می‌باشد. به‌طور کلی کارآفرینی از ابتدای خلقت بشر و همواره با اودر تمام زندگی حضور داشته و مبنای تحولات و پیشرفت‌های بشری بوده است. کارآفرینی از اواخر قرن ۲۰ مورد توجه محافل آموزشی کشورهای جهان قرار گرفته است. این واژه اولین بار در تئوری‌های اقتصادی و توسط اقتصاددانان ایجاد شده و سپس وارد مکاتب و تئوری‌های سایر رشته‌های علوم گردیده است. از این رو تعاریف زیاد و متنوعی از آن در سیر تاریخی و روند تکامل موضوع بیان شده است که در اینجا برخی از این تعاریف ارائه می‌گردد:

کانتینول که ابداع‌کننده واژه کارآفرینی است، کارآفرین را فردی ریسک‌پذیر دانسته که کالا را با قیمت معلوم خریداری و با قیمت نا معلوم می‌فروشد. به عقیده او کارآفرین فردی است که ابزار تولید را به منظور ادغام آنها برای تولید محصولات قابل عرضه به بازار ارائه می‌کند.

- کارآفرینی پلی است بین جامعه به عنوان یک کل بویژه جنبه‌های غیراقتصادی جامعه و مؤسسات انتفاعی تأسیس‌شده برای تمتع از فریت‌های اقتصادی و ارضای آرزوهای اقتصادی

۱۵ خرداد ۱۳۹۴

اولین کنفرانس مدیریت و کارآفرینی در شرایط اقتصاد مقاومتی

جلوگیری از امتیازدهی به دشمنان و بهبود سطح رفاه عموم مردم است.

در واقع اقتصاد مقاومتی بنیانی نظری و عملی برای مدل‌سازی گونه ویژه ای از اقتصاد است که فعالانه خود را برای مواجهه با تحریم‌ها بیش از پیش آماده ساخته است. اقتصاد مقاومتی اقتصادی است که دولت برای کاهش هزینه‌ها و رفع کسری بودجه به کاهش و یا حذف ارائه برخی خدمات و مزایای عمومی دست می‌زند. این اقتصاد به منظور مقابله با کسری بودجه باید انجام شود که اقتصاد تک محصولی تبدیل به اقتصاد با تنوع درآمدهای دولت شکل بگیرد افزایش میزان درآمدهای مالیاتی و تعدیل هزینه‌ها و مصرف بهینه و پس‌انداز مولد و جلوگیری از انحراف وامها و هدایت نقدینگی به سمت تولید، هدف از اجرای طرحهای متشکل از اقتصاد می‌باشد. تأکیدات رهبر معظم انقلاب اسلامی بر ضرورت طراحی و پیاده سازی الگوی اقتصاد مقاومتی در این برهه از تاریخ انقلاب اسلامی حرکتی پیشرفته و رو به جلو محسوب می‌شود. محتوای ضمنی چنین مطالبه ای از سوی رهبر انقلاب، این مفهوم را در درون خود دارد که نظام به هیچ وجه قصد ندارد به دلیل فشارهای اقتصادی ناشی از تحریمهای چند ساله اخیر از اهداف و آرمانهای خود کوتاه بیاید، تلاش‌ها باید در این جهت باشد که از فضای بوجود آمده به وسیله تحریم‌ها استفاده نموده و گفتمانهای اقتصادی موجود در متن انقلاب اسلامی و اندیشه‌های حضرت امام خمینی (ره) مورد با زخوانی قرار گیرد. اگر اندیشمندان، متفکران و نیز مجریان و سیاستمداران کشور فعالانه وارد عرصه شده و فرصت تحریم‌ها را ابزاری برای بازاندیشی و تحقق اهداف، برنامه‌ها و سیاست‌های اقتصادی مد نظر انقلاب اسلامی که درسی سال اخیر عموماً به حاشیه رانده شده بود، قرار دهند بی گمان پیشرفت بسیاری در نیل به نظام مطلوب اسلامی مبتنی بر فشارهای اقتصادی دشمن حاصل خواهد شد.

۱- کارآفرینی و اقتصاد مقاومتی:

رهبر معظم انقلاب اسلامی بر اساس آموزه‌های اسلامی می‌فرماید: سرمایه‌گذاری و کارآفرینی کاری بزرگ نوعی عبادت است. ایران بزرگ امروز بیشتر از هر زمان دیگر به کار و کارآفرین نیاز دارد تا همچون عقابی تیزپرواز در فضای پیشرفت و آبادانی و افتخار اوج گیرد. ایشان با اشاره به اهمیت کار و کارآفرینی از دیدگاه اسلام ایجاد اشتغال را علاوه بر جنبه ثروت آفرینی، نوعی زمینه سازی برای به کارگیری گنجینه استعداد انسانی دانسته و

فرد کارآفرین با ارائه ایده و فکر جدید ایجاد کسب و کار با قبول مخاطره و تحمل ریسک، محصول و خدمت جدید ارائه می‌کند. اکثر صاحب‌نظران در مجموع کارآفرینی را فرایند شناسایی فرصتهای اقتصادی، ایجاد کسب و کار و شرکت‌های جدید نوآورو رشدیابنده برای بهره‌برداری از فرصتهای شناسایی شده، می‌دانند که در نتیجه آن کالاها و خدمات جدید عرضه می‌شود.

واژه کارآفرینی معادل کلمه فرانسوی *Enterprendre* به معنای متعهد شدن و معادل (*undertake*) در زبان انگلیسی است که در سال ۱۸۴۸ توسط جان استوارت میل به کارآفرینی (*Enterprendre*) در زبان انگلیسی ترجمه شد.

جامعه ای که در بستر کارآفرینی حرکت می‌کند جامعه ای زنده، پویا و فعال است و به سادگی می‌تواند مشکلات و فشارهای بیرونی و درونی را تحمل کرده و پشت سر بگذارد. در جامعه کارآفرین خطرپذیری بسیار بالا و در عین حال امری طبیعی است و از آنجایی که جامعه کارآفرین از آستانه تحمل بالایی برخوردار است از این رو دارای اقتصاد مقاومتی خواهد بود. با ظهور انقلاب اسلامی، حکومت جدیدی در دنیا پدیدار شد که بنای سازگاری با قدرت استکبار را نداشت و به مبارزه با آن پرداخت، ظهور چنین حکومتی در منطقه خاورمیانه که از لحاظ اقتصادی و ژئوپلیتیکی حائز اهمیت بسیار است موجب شد که نظام استکبار جهانی با تمام قوا به مبارزه با انقلاب برخیزد. با پایان یافتن جنگ تحمیلی و عدم پیروزی استکبار در زمینه‌های نظامی، تهاجمات و فشارها به عرصه‌های دیگر کشیده شد، یکی از این عرصه‌ها که به‌ویژه در سال‌های اخیر با تهاجمات گسترده همراه بوده عرصه اقتصادی است. (بالاساء ۱۹۹۰).

بنابراین انقلاب اسلامی ایران مکلف به نوآوری و کارآفرینی و الگوسازی در عرصه‌های جدید اقتصادی است. هر کشوری که علم استکبارستیزی را برپا کند نیازمند چنین الگوهایی است که یکی از این مفاهیم اقتصاد مقاومتی است (علیخانی ۱۳۸۰) حیات نظام اقتصادی کشور در گرو مقاومت علیه آماج حملات اقتصادی و سیاسی است که علاوه بر کار آمدی در اداره معیشت جهانی، بتواند حضور فعال جمهوری اسلامی ایران را به عنوان الگو الهام‌بخش در تحولات جهان میسر سازد اقتصاد مقاومتی حرکتی انفعالی نیست بلکه سلب و ایجاد را باهم دارد. اقتصاد مقاومتی مختص زمان جنگ و تحریم نیست بلکه یک چشم‌انداز بلند مدت پیش روی اقتصاد ایران است اقتصاد مقاومتی به مفهوم شکوفایی اقتصاد و رفع مشکلات موجود در زیر بخش‌های اقتصادی برای

۱۵ خرداد ۱۳۹۴

اولین کنفرانس مدیریت و کارآفرینی در شرایط اقتصاد مقاومتی

زیرساخت‌ها لزوماً به بخش اقتصاد باز نمی‌گردند و حتی جنبه فرهنگی و سیاسی دارند. اما به علت تأثیر فراوانی که بر بخش اقتصاد کشور دارند حائز اهمیت هستند. از سوی دیگر باید توجه داشت که تحقق اهداف اقتصادی که اهداف بلندمدت هستند نیازمند دکترین‌ها و راهبردهای کلانی می‌باشند که چتر فکری خود را بر فرآیند تحقق هدف قرار داده و نحوه تحقق آن را در چارچوبی خاص پیش برد. قطع وابستگی به نفت، جنگ نامتقارن اقتصادی و... از جمله این دکترین‌ها می‌باشند.

در زمینه میل و تحقق اقتصاد مقاومتی از طریق کارآفرینی باید برنامه‌ریزی جامعه و مدونی انجام شود تا هم زمینه تحقیق و توسعه فراهم گردد و فرایند تخصیص بودجه برای این کار اصلاح و تسهیل شده و زمینه‌های کارکردی آن نیز مورد توجه قرار گیرد و هم تدابیری اندیشیده شود که متخصصان و استعدادها برتر در داخل کشور جذب شوند و امکاناتی در اختیارشان قرار گیرد تا رغبت این افراد به فعالیت در داخل کشور افزایش یافته است و تکنولوژی که در کشورهای پیشرفته به طور مرتب در حال به روز شدن است در داخل و با استفاده از تقویت فرآیند تحقیق و توسعه انجام شود.

۲- مهم‌ترین محورهای اساسی اقتصاد مقاومتی :

۲-۱ حمایت از تولید ملی:

تأکید مقام معظم رهبری بر ضرورت تداوم تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی مبین سه وظیفه برای دولت، دست‌اندرکاران تولید و مردم می‌باشد، سه حلقه‌ای که نحوه تعامل آنها بر روی هم تأثیر مستقیم دارد و نتیجه نهایی آن به این تعامل وابسته است، یعنی هر چقدر که مردم را تشویق به خرید کالای داخلی کنیم اما کیفیت تولید داخلی پایین باشد در عمل مردم به خرید کالای تولید داخل رغبت نخواهند داشت. اگر هم تولیدکننده برای تولید کالای با کیفیت تلاش کند اما دولت و سیستم بانکی کشور خدمات پولی و مالی ارائه ندهند و یا قوانین اقتصادی، فضای کسب و کار را دشوار کند و یا مردم نسبت به کالای داخلی بی رغبت باشند، باز هم نتیجه منفی خواهد بود. بنابراین باید تمام ارتباطات این سه حلقه با هم اصلاح شده و در راستای افزایش تولید ملی بهبود پیدا کند (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار رئیس‌جمهور با اعضای هیئت دولت ۱۳۹۱)

۲-۲ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی:

محدودسازی اقتصاد دولتی و آزاد سازی اقتصاد، از پیامدهای مهم اصل ۴۴ قانون اساسی است اقتصاد مقاومتی فعال و پویا نیازمند

می‌افزاید ایران امروز به کارگاه بزرگ تلاش و ابتکار و نوآوری تبدیل شده است اما این واقعیت تنها گام اول از روند پیشرفت و سرفرازی کشور است.

رهبر انقلاب اسلامی با تأکید بر نیاز اساسی کشور به کار و کارآفرینی خاطرنشان می‌کنند دو دلیل اساسی یعنی آمادگی کشور برای جهش و فشار اقتصادی دشمنان، ثابت می‌کند که ایران بیش از هر دوره دیگر به کار و کارآفرینی احتیاج دارد. ایشان با اشاره به تحریم‌ها و فشارهای اقتصادی نظام سلطه می‌افزایند، برای مقابله با این فشارها باید اقتصاد مقاومتی واقعی به وجود آوریم که معنای واقعی کارآفرینی نیز همین است (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با کارآفرینان - ۸۹/۶/۱۶) امام خامنه‌ای بر اساس محوری بودن کارآفرینی به مسئولان هشدار می‌دهد که همه اهتمام و سرمایه مادی و غیرمادی می‌بایست در مسیر تحقق کارآفرینی باشد تا اقتصاد مقاومتی واقعی شکل گیرد. با نگاهی به بیانات ایشان در دیدار با کارآفرینان معلوم می‌شود که ایشان برای تحقق مفهوم کامل کارآفرینی و اقتصاد مقاومتی روش مشخص علمی و عملی در نظر دارند. ایشان در بیان راهکارهای تحقق هدف در اقتصاد مقاومتی می‌فرماید: اجرای کامل، دقیق، همه‌جانبه، مستمر سیاست‌های اصل ۴۴، حلال بسیاری از مشکلات است. ایشان دولت را به دو کار اساسی در این زمینه موظف کردند تا اقتصاد مقاومتی و کارآفرینی به معنای درست شکل گیرد زیرا بدون (۱) مدیریت دقیق و عالمانه منابع مالی (۲) بهبود فضای کسب و کار نمی‌توان امید داشت که اقتصاد مقاومتی شکل گیرد. برای تحقق اقتصاد مقاومتی لازم است که بسترهای مناسب فراهم آید که دو مورد پیش‌گفته در رأس آن قرار دارد. توجه به آنچه مقام معظم رهبری درباره تحقق اقتصاد مقاومتی با محوریت کارآفرینی بیان می‌کند می‌تواند جامعه اسلامی را به الگوی برتر در جهان امروز تبدیل کند و سلطه مستکبران را نابود ساخته و اجازه تحرک به دشمن نداده و تحرکات اسلامی مبتنی بر عدالت را در جامعه جهانی سازماندهی کند.

تحقق عدالت اجتماعی، کسب اقتدار بین‌المللی و بقای کشور، اثبات عملی کارآمدی نظام دینی و اسلامی، مرجعیت بین‌المللی و... مهم‌ترین اهداف در اقتصاد مقاومتی به شمار می‌روند. کسب موفقیت در این اهداف علاوه بر این که به صورت مستقیم تحت تأثیر بازنگری در نظام اولویت‌گذاری و نیز سیستم مدیریت اقتصادی است، به صورت غیرمستقیم تحت تأثیر زیرساخت‌هایی است که باید قبل از برنامه‌ریزی به آنها توجه داشت. این

اگر قرار است اقتصاد مقاومتی را به عنوان یک راهبرد در نظر گرفت باید روی آن کار تئوریک انجام داد تا به لحاظ مفاهیم تئوریک مؤلفه‌ها، ابعاد و ویژگی‌های آن روشن شود. پس از این کار باید موانع قانونی اجرای اقتصاد مقاومتی را رفع کرد چرا که در حال حاضر قوانین ما این راهبرد و شیوه از اقتصاد را به درستی حمایت نمی‌کند. به هم‌ریختگی موجود در قوانین به گونه‌ای است که در کشور ما هر چیز غیرممکنی، ممکن می‌شود و هر چیز ممکن، غیرممکن می‌شود. لذا باید این به هم‌ریختگی قوانین رفع کرد و سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری را تبدیل به قانون کرد.

در حال حاضر در رابطه با فضای کسب و کار رتبه خوبی در دنیا نداریم. با این شرایط نمی‌توان مشکل سرمایه‌گذاری و تولید داخلی را حل کرد و باید اقدامات جدی‌تری انجام داد. خیلی از مقررات، دستورالعمل‌ها و رویه‌های زائد و بازدارنده باید توسط شورای عالی اداری حذف شود. خیلی از موازی کاری‌هایی که در سیستم‌های اجرایی وجود دارد باید حذف شود.

برسر راه تحقق اقتصاد مقاومتی باید فرهنگ‌سازی شود. مردم باید بدانند که ایران باید خود را از نظر اقتصادی توانمند سازد تا تهدید و فشارها بر کشور مؤثر نباشد یعنی مردم باید بپذیرند که ما راهی نداریم. جز این که اقتصاد را توانمند کنیم یکی دیگر از مبانی اصلی وجود تحقق اقتصاد مقاومتی فساد اقتصادی است و مبارزه با فساد باید در دستور کار هر سه قوه قرار بگیرد. در قوه مقننه باید به گونه‌ای قانون‌گذاری شود که ایجاد رانت نشود و شرایطی عادلانه و برابر را برای همه ایجاد کرد. دلیلی ندارد که اگر امتیازی برای عده‌ای ایجاد می‌کنیم دیگران از آن محروم باشند. در حیطه اجرایی نیز باید به همین شیوه عمل کرد و روش‌ها باید کاملاً شفاف باشد تا تفاوت و تبعیض میان سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی ایجاد نشود. قوه قضاییه نیز در عین آنکه باید از تولیدات داخلی حمایت کند اما در قبال تخلفات سوءاستفاده و رانت‌هایی که برای عده‌ای ایجاد می‌شود با قاطعیت برخورد نماید.

جمع بندی و نتیجه‌گیری:

اقتصاد کشوری که دارای جهان‌بینی خاصی است و این جهان‌بینی با منافع ابرقدرت‌های دنیا در تضاد است اقتصاد خاصی خواهد بود چرا که دشمنی‌ها با چنین کشوری همیشه ادامه دارد و در هر دوره‌ای به شکلی بروز می‌کند. از این رو باید همه ساز و کارها و اجزایی کشوری مثل ایران به گونه‌ای طراحی شوند که از آن در

برنامه‌ریزی استراتژیک و راهبردی، مبتنی بر مردمی کردن اقتصاد از طریق میدان دادن بیشتر به فعالان بخش خصوصی و رفع موانع و مشکلات این بخش می‌باشد. بخش خصوصی به عنوان موتور و محرک اصلی رشد اقتصادی و صنعتی است که با به‌کارگیری سرمایه خود و جذب و مشارکت سرمایه‌های غیردولتی، استفاده بهینه از منابع انسانی و اعمال مدیریت کارآمد ضمن ایفای نقش خود در رشد اقتصادی و صنعتی کشور می‌تواند اهداف توسعه‌ای دولت را محقق نماید.

اقتصاد مقاومتی بر پایه و اساس سرمایه معنوی افراد و جامعه استوار است و بخش خصوصی بدون شک برترین بستر برای همراهی مردم، به عنوان اصلی‌ترین ارکان مقاومت در جامعه برای مقابله در مقابل تحریم‌ها است.

۲-۳ توجه به نخبگان و استفاده از فناوری‌ها و تکنولوژی‌های نوین نخبه به فرد برجسته و کارآمدی اطلاق می‌شود که اثر گذاری وی در تولید علم، هنر و فناوری کشور محسوس باشد و هوش، خلاقیت، کارآفرینی و نبوغ فکری وی در راستای تولید دانش و نوآوری موجب سرعت بخشیدن به رشد و توسعه علمی و متوازن کشور گردد. زمانی که فناوری‌های نوین مشمول تحریم قرار می‌گیرند و دشمنان اجازه نمی‌دهند این فناوری‌ها به ایران برسد، اگر از نخبگان حمایت شود می‌توان این فناوری‌ها را تبدیل به فعالیت تجاری کرد. فراهم نمودن زمینه‌ها و امکانات مناسب برای نخبگان در عرصه صنعت، تجارت و کشاورزی از ویژگی‌های اقتصاد مقاومتی است.

روش تحقیق:

پژوهش حاضر یک مطالعه مروری بوده و از منابع کتابخانه‌ای، مقالات، نظرات اساتید، وبلاگ‌های اقتصادی و بیانات مقام معظم رهبری برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده شده است. در بررسی داده‌های حاصله از نظرات کارآفرینان برتر نمونه کشور موانع زیر در خصوص کارآفرینی در ایران وجود دارند:

(۱) خطرپذیری مالی زیاد، ناتوانی در تأمین منابع مالی برای راه‌اندازی کسب و کار و موانع اداری از مهم‌ترین عوامل ضد انگیزشی کارآفرینی در ایران می‌باشند.

(۲) قوانین و مقررات دولتی مشوق راه‌اندازی و توسعه کسب و کار در ایران نیستند.

(۳) محیط کسب و کار از نظر کارآفرینان ایرانی حامی شرکت‌های جدید و در حال رشد نیست.

۱۲) تحول در شرایط اقتصاد از طریق اجرای سیاست‌های اصل ۴۴

۱۳) ایجاد و توسعه شهرکهای صنعتی با رویکرد کارآفرینی
منابع:

۱) بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از کارآفرینان،
۸۹/۶/۱۶ دسترسی آنلاین

<http://Farsi.Khamenei.ir/speech-content?id=10077>

۲) بیانات مقام معظم رهبری در حرم رضوی در سال ۱۳۹۰،
دسترسی آنلاین

<http://farsi.Khamenei.ir/speech-cotent?id=11804>

۳) فرهنگ، علی‌اکبر، صفر زاده، حسن. (۱۳۸۶) کارآفرینی: مفاهیم، نظریه‌ها، مدل‌ها، کاربردها تهران: انتشارات موسسه کار و تامین اجتماعی

۴) احمدپور داریانی، محمود، (۱۳۸۷) مبانی کارآفرینی. تهران انتشارات فراندیش

۵) پورتال خلاقیت، توسعه کارآفرینی، کارآفرینی دانشگاهی. تهران (۱۳۸۵)

۶) بیانات مقام معظم رهبری در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت، ۹۱/۶/۲

۷) علی‌خانی، حسین. (۱۳۸۰)، تحریم ایران شکست یک سیاست، چاپ و انتشارات وزارت امور خارجه، تهران

۸) سایت تبیان www.tebyan.net

۹) محنت فر، یوسف وراسخی، سعید (۱۳۹۱). رقابت‌پذیری، بهره‌وری و توسعه پایدار بر مبنای اقتصاد مقاومتی همایش اقتصاد مقاومتی، دانشگاه بین‌المللی قزوین

۱۰) شایان، عبدالله. پورحسن، پرپوش. شریفی، زلیخا. رستم بیگی، نسرين (۱۳۹۳) بررسی تأثیر کارآفرینی بر رشد اقتصاد مقاومتی در کشور. سومین همایش علوم مدیریت نوین

برابر تهدیدات حفاظت کنند و مسیر رسیدن به اهداف کشور را هموار سازند. یکی از مصادیق دشمنی با جمهوری اسلامی ایران در حوزه اقتصاد، تحریم نفتی است. وابستگی کشور به درآمدهای نفتی مسئله‌ای است که دشمنان از آن برای اعمال فشار بر جمهوری اسلامی ایران استفاده می‌کنند. به این معنی که تحریم‌های نفتی با هدف کاهش درآمدهای نفتی ایران و تحت فشار قرار گرفتن دولت و مردم طراحی شده‌اند. با توجه به منشور اساسی اصل ۴۴ قانون اساسی و دستور مقام معظم رهبری برای تسریع در انجام واگذاری بخش‌های مختلف اقتصادی به بخش خصوصی در راستای احکام برنامه چهارم و سند چشم‌انداز بیست‌ساله کشور حرکت به سمت اقتصاد مقاومتی دولت بتواند گام مثبتی در جهت شکوفایی اقتصادی کشور با تأکید بر افزایش رشد اقتصادی، کاهش میزان بیکاری و جلوگیری از هزینه‌های مضاعف بردارد. توسعه کارآفرینی در همه کشورها همواره با موانعی جدی روبه‌رو بوده است. از این رو توسعه کارآفرینی در ایران نیز نیازمند عزم ملی است. توسعه کارآفرینی به عنوان یک مقوله فرابخشی، بایستی در همه ارگان‌ها، سازمان‌ها و نهادهای عمومی و دولتی مورد توجه قرار گیرد.

در اینجا به پیشنهادهای جهت رفع موانع توسعه کارآفرینی جهت تحقق اقتصاد مقاومتی در ایران می‌پردازیم:

۱) ایجاد و توسعه بانک‌های خصوصی ویژه توسعه کارآفرینی و کسب و کارهای کوچک و متوسط

۲) اصلاح قوانین و مقررات بانکی

۳) اصلاح و بازنگری قانون کار با رویکرد کارآفرینی

۴) اصلاح و بازنگری قوانین تجاری و مقررات صادرات و واردات با رویکرد کارآفرینی

۵) آموزش کارآفرینی در مقاطع مختلف تحصیلی

۶) توسعه پارک‌های علم و فناوری و مراکز رشد کسب و کارهای کوچک

۷) کاهش بروکراسی اداری در سازمان‌ها و توسعه اتوماسیون اداری به منظور تسهیل و حذف مراحل اداری غیرضروری

۸) حمایت از ایده‌های خلاق و نوآور توسط سرمایه‌گذاران و بخش خصوصی

۹) مبارزه با مفسدات اقتصادی و مدیریت درست منابع ارزی

۱۰) استفاده حداکثری از زمان و منابع و امکانات

۱۱) جایگزینی درآمدهای نفتی با درآمدهای غیرنفتی و کاهش وابستگی به نفت